

Tal av Gabriel Wikström, tisdag 5 juli 2016, LIFs seminarium om antibiotikaresistens, Almedalen (betoningar i kursiv stil):

Tack så mycket, och jag vill också passa på att tacka för att det här seminariet anordnats, och att jag får möjligheten att vara här.

Jag ska börja i en mer personlig betraktelse: Jag har – vilket ni kanske inte tror – varit politisk engagerad under ganska många år redan. Och jag har varit politiskt *intresserad* under desto fler år. Och jag är säker på att många delar detta – att vara politiskt intresserad, *samhällsintresserad*, intresserad av utvecklingen, den historiska utvecklingen inte minst. Och jag är säker på att många har delat det som jag många gånger har tänkt: Tänk om man själv hade varit med i de här avgörande skedena i historien. Ni vet, de där momenten som på något sätt har varit avgörande för att historien tog en annan riktning än den annars skulle ha kunna gjort. Och ofta kopplat till att kunna undvika stora katastrofer eller händelser som kastar ut mänskligheten eller nationer eller grupper i svår misär.

Och det är klart att det låter lite förmätet, men helt plötsligt när jag blev minister – för frågor som jag tidigare aldrig hade jobbat med – så insåg jag att jag har inte bara fått frågor som handlar om personalförsörjningen i hälso- och sjukvården, eller hur vi ska kunna förbättra resursanvändningen inom den här fantastiska sektorn, eller vad vi ska göra åt tobaksrökningen eller hur vi ska förstärka idrottens villkor. Utan jag har också fått en verklig ödesfråga på mitt bord.

Och helt plötsligt insåg jag att nu får jag anledning att i skarpt läge fråga mig själv: Hur skulle jag hantera en situation som – likväl som det kan bli väldigt, väldigt bra, utan också kan gå om ni ursäktar uttrycket käpprätt åt helvete? För det är precis det som är alternativet när vi pratar om antibiotikaresistensen, och den utveckling som vi har framför oss.

Och egentligen ända från första dagen så har frågan om antibiotikaresistens legat högst upp på min dagordning, och jag skulle vilja säga också bland de högsta även på regeringens dagordning.

Och det här är naturligtvis – som ni vet mycket bättre än jag – ingenting som vi kommit på själva, utan vi bygger naturligtvis på det arbete som många tidigare regeringar och andra aktörer i det svenska samhället har gjort under väldigt, väldigt många år. Men för oss har det varit prioriterat att ta detta arbete vidare och se på vilka sätt kan vi bidra till att vi undviker den där katastrofen. Att vi faktiskt får en värld där vi fortsatt kan bedriva grundläggande hälso- och sjukvård, där vi fortsättningsvis kan behandla cancer och genomföra avancerade operationer. Att vi inte kastas tillbaka till en medicinsk medeltid – för det är precis det som står på spel.

Det var väldigt befriande på många sätt att vi för ett år sedan, i Geneve, kunde ta den globala handlingsplanen i hamn, och att vi fick en enhällig uppslutning bakom den – även om det naturligtvis var förhandlingar in i det sista, där olika intressen stod emot varandra.

Men lika viktigt som det var att vi fick den globala handlingsplanen på plats – och att vi därmed för första gången var överens om vilka mått och steg vi behövde ta i alla jordens

länder för att kunna hantera antibiotikaresistensen och vända utvecklingen – lika viktigt var det att snabbt kunna signalera, ifrån länder som Sverige men också Storbritannien och andra som varit starkt pådrivande i det här arbetet, att nu har vi inte löst problemet bara för att vi har antagit en handlingsplan, utan det är ju egentligen först nu som resan börjar.

Den första åtgärden vi gjorde, till och med innan planen var antagen, var att vi tillsammans med Storbritanniens regering bjöd in ett antal nyckelnationer till ett möte för att gemensamt bilda det som vi kallar en "Alliance for Champions", alltså ett antal nationer som tar på sig ett extra ledarskap i den här frågan.

Vår konkreta uppgift blev att få till stånd ett högnivåmöte i FN:s generalförsamling. Inte för att det heller, i sig kommer att lösa några problem, men för att visa att vi tar kampen vidare och att vi lyfter den till en ny nivå.

Jag tror nämligen – och det har gjorts många jämförelser under åren – jag tror att det är rimligt att jämföra antibiotikafrågan med klimatfrågan. Det finns många likheter. Framför allt den att också när det gällde klimatutmaningen så började varningsropen komma ifrån ett antal experter som naturligtvis såg utvecklingen mycket, mycket tidigare än vi andra. Och det blev föremål för att ett antal konferenser, utbyten mellan forskare, diskussioner om definitioner och vad som egentligen var mänsklig påverkan och vad som inte var det. Det var det som hände först, innan det på allvar lyftes till den politiska nivån.

Men på samma gång som detta var det som var tvunget att komma först, så var det först när frågan lyftes till den absolut högsta politiska nivån som vi fick ett verkligt tryck och började kunna lägga ut strategier och planer för att få en förändring, och kunna möta den utveckling som vi står inför.

På exakt samma sätt har ju utvecklingen skett när det gäller antibiotikaresistensfrågan. Naturligtvis varningar från forskare och experter, uppvaktningar utav politiker om frågans vikt och att det här faktiskt är en så stor ödesfråga som vi idag erkänner den som. Förra årets möte i Geneve var ett genombrott för frågan på den politiska nivån, men för att vi ska kunna få det tryck som är nödvändigt för att göra och vidta de åtgärder som i sin tur är nödvändiga för att komma framåt – då måste vi öka det politiska trycket. Och då måste vi lyfta det ifrån vanliga, ordinära hälsoministrar till nivån utav statschefer, regeringschefer och finansministrar. Vi måste få människor i beslutande position, vi måste få mina kollegor jorden över att inse att det här är en fråga som spänner över alla samhällets dimensioner. Det är inte enbart en medicinsk fråga, skulle jag vilja påstå, utan i första hand en fråga om samhället och vilken slags samhälle vi vill leva i, och vilken relation människor ska ha till varandra. Och det är där som frågan nu befinner sig.

Jag är väldigt glad över att vi nu under våren fick besked – eller till och med i höstas – att vi fick besked om att frågan nu kommer att tas upp på generalförsamlingens möte i höst. Och att vi där har en chans att i första hand väcka uppmärksamhet, skapa medvetenhet – men sedan naturligtvis börja dra upp riktlinjerna för nästa steg i arbetet för att bekämpa antibiotikaresistens.

Det är en fantastisk politisk utveckling som vi har bakom oss, och jag hoppas att det är en fantastisk utveckling som vi också har framför oss.

Vad är då ett ledord i det här arbetet? Ja, jag tror precis som Anders (Tegnell) var inne på här i slutet: ett utav ledorden som måste finnas med oss i det här arbetet, det är jämlikhet. Och varför är jämlikhet viktigt? Jo, det är helt uppenbart, och det var det redan vid förhandlingarna inför mötet i Geneve förra året: Om vi inte ser hela spektrat utav problematiken kring antibiotikaresistensfrågan, då kommer vi inte att kunna få det nödvändiga engagemang och den nödvändiga uppslutningen av världens nationer som vi behöver för att kunna komma framåt.

Ett gammalt ordspråk heter att ingen kedja är starkare än dess svagaste länk, och det gäller definitivt i det här arbetet. I stort sett hela världen måste vara med och komma framåt på det här området om vi ska kunna undanröja en stor del utav hotet från antibiotikaresistensen, om vi ska kunna komma framåt.

Och därför så är det viktigt att inte bara – som många utav den utvecklade världens länder lite slarvigt har gjort – prata om att begränsa antibiotikaanvändningen. Det är minst lika viktigt, som Anders var inne på, att prata om hur ska vi också kunna skapa tillgång till rätt antibiotika?

Hur kan vi se till att likväl som tillgången på antibiotika ska begränsas för Indiens medelklass, därigenom att man inte längre ska kunna använda det och köpa det över disk som godis, och använda det för förkylningar och allting annat som det inte hjälper mot – hur kan vi också se till att tillgången på rätt antibiotika ökar på Indiens fattiga landsbygd? Det är minst lika viktigt, därför att löser vi inte det senare kommer vi aldrig att få den folkliga uppslutning och det folkliga mandat som är så oerhört viktigt för att vi sedan ska kunna ta de vidare stegen framåt.

Att vi i Sverige är engagerade på den internationella nivån, det ifrågasätts ibland, inte minst i samband med kandidaturen till FNs säkerhetsråd. Men jag tycker att just arbetet med antibiotikaresistens är kanske det bästa beviset på varför en liten nation som Sverige, också ibland ska slå över sin egen viktklass, och tro att vi kan sätta större avtryck än vad vi egentligen borde göra.

Men vad vi aldrig får glömma bort – och vad *jag* aldrig får glömma bort, när jag befinner mig i de fina salongerna i Geneve eller New York – det är att min trovärdighet, och min förmåga, att kunna få mina kollegor och de viktiga personerna i FN-systemet att lyssna på mig och på vad Sverige har att bidra med, det bygger till syvende og sist på att vi gjort vår egen hemläxa – att vi var tidigt ute och såg problematiken, att vi också tidigt vidtog åtgärder inte bara inom hälso- och sjukvårdssektorn utan också inom jordbrukssektorn. Att vi tidigt gjorde det som vi pratade om och som vi nu använder som honnörsord, att vi har "One health perspective". Att vi tidigt lyckades mobilisera många krafter och utifrån olika intressegrund lyckades få de här krafterna att gå hand i hand mot ett och samma mål. Det är *det* som har gjort att Sverige på det här området är en stormakt, och att vi – med våra begränsade resurser – ändå kan få många ledare världen över att lyssna på oss.

Så därför är det inte bara viktigt det vi nu har gjort under de senaste åren på den internationella nivån, genom att få ett momentum, öka medvetenhet och komma framåt – utan minst lika viktigt har varit att vi inom landets gränser uppdaterar den strategi vi har haft mot antibiotikaresistens; att vi fortsätter få en bred samling inte bara i Sveriges Riksdag utan också bland aktörerna runt om i det svenska samhället för den linje och de strategiska vägval vi har gjort, men att vi också i andra delar utav regeringens arbete, inte minst när vi pratar om läkemedelsstrategin och annat, kan få ett tydligt fokus på antibiotikaresistensproblematiken. Det är enda sättet att komma framåt. Och det är enda möjligheten för oss att kunna få ett fortsatt förtroende på den internationella scenen.

Jag pratade om att jämlikhet är ett nyckelord för det arbete som behöver bedrivas, och jag exemplifierade såsom man ofta gör med de som lider mest utav att det idag råder ojämlikhet, det vill säga de fattiga på Indiens landsbygd och de fattiga världen över. Men minst lika viktigt är det att den utvecklade världen – att vi som har kommit väldigt långt – känner att vi tjänar *också* på det globala samarbetet. Att vi inte bara gör det på grund utav välgörenhet, eller att vi i ett omedelbart skede är rädda för att antibiotikaresistensen ska komma hit – utan att vi också ser att det här ger mervärden om vi engagerar oss tydligare. Därför är ett naturligt nästa steg för länder som Sverige, Storbritannien, Nederländerna, USA och andra – det är att nu på allvar ta sig an utmaningen: Hur skapar vi nya ekonomiska incitamentsmodeller för att nya antibiotika ska forskas fram? Och framför allt hur kan vi koppla diskussionerna om nya modeller, till en diskussion om hållbar användning utav antibiotika på sikt?

Det som så många har sagt förut: Vi vill inte ha nya antibiotika! Om det skulle komma en vetenskaplig artikel, eller ett pressmeddelande i morgon som säger att "Titta! Jag har en helt ny form av antibiotika." Då skulle jag bli mörkrädd, därför med tanke på hur vi hanterat antibiotikan under de senaste sjuttio-åttio åren, och med vilken nonchalans och vilket slarv som vi har hanterat den här unika och värdefulla resursen så skulle jag vara mycket orolig för hur vi skulle hantera någonting nytt.

Så låt oss föra en diskussion om nya modeller, men låt oss aldrig glömma bort det viktiga arbete som handlar om hur vi ska hantera den antibiotika som vi faktiskt har och den som vi förhoppningsvis kommer att forska fram. Därför att utan det perspektivet så blir alla resurser vi lägger ned i det långa loppet meningslösa.

Jag kan inte låta bli att avsluta den här inledningen med att ändå påminna om att även om problematiken tycks vara ny för väldigt många människor världen över, så är det ändå någonting som Flemming varnade för i sitt tacktal när han fick Nobelpriset. Han varnade redan då, för 60 år sedan, för den utveckling som komma skulle. Så ingen på ledande positioner, ingen som har brytt sig om att ta reda på fakta, kan säga att vi levde i okunskap.

Det här handlar om att vi behöver tydligare politisk vilja, och ett än tydligare politiskt engagemang, världen över.

Tack ska ni ha.